

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Ворони Анни Володимирівни

"Формування сталого інноваційного розвитку національної економіки",

яку подано до захисту до спеціалізованої вченої ради ДФ 11.051.036 у

Донецькому національному університеті імені Василя Стуса

Міністерства освіти і науки України

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 Економіка – Соціальні та поведінкові науки

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими

програмами і темами

Ефективність розвитку національної економіки за умов трансформації світового, національного, регіональних ринків, змін зовнішнього середовища, тощо суттєво залежить від організації та управління інноваційними процесами, які визначають темпи оновлення, модернізації основних фондів, створення й впровадження базисних, поліпшення технічних, технологічних, інформаційних нововведень з метою підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається та послуг, що надаються.

Формування сталого інноваційного розвитку національної економіки являє собою систему взаємодії вжитих та запланованих заходів, функцій, методів, способів і стратегій з метою досягнення в перспективному періоді програмних, проектних економічних, фінансових, соціальних рівнів ефективності, що передбачає створення й використання інструментарію для підтримки і розвитку науково-інноваційних процесів. Актуальність вирішення наукових проблем інноваційних процесів зростає в умовах підвищення рівнів інноваційності зовнішнього середовища, зниження

народногосподарських темпів економічного зростання, глобалізації національних ринків, відсутність необхідних гарантій забезпечення стабільності умов, режимів заборон й обмежень в інноваційній діяльності.

Обрану тему дисертації досліджено в контексті науково-дослідних робіт Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (м. Черкаси) та Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів) Міністерства освіти і науки України. Під час виконання теми «Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації» (номер державної реєстрації 0115U006723, 2020 р.) авторкою розширено сутність та специфіку інноваційного розвитку як важеля ефективного вектору економічного розвитку національної економіки, пріоритетних напрямів діяльності суб'єктів господарювання, підвищення якості продукції виробників, забезпечення їх конкурентоспроможності. В межах теми «Парадигми управління системами і процесами для забезпечення фінансово-економічної безпеки на мікро- та макрорівнях» (номер державної реєстрації 0120U100615, 2019-2020 рр.) розширено параметричні засади оцінки та моделювання інноваційного розвитку національної економіки з урахуванням складників фінансово-економічної безпеки, поглиблено визначення чинників впливу на сталий інноваційний розвиток.

Оцінка обґрунтованості та достовірності наукових положень дисертації

Ознайомлення з матеріалами дисертації та публікаціями автора дозволило дійти висновку, що положення, висновки та рекомендації дослідження є обґрунтованими та достовірними.

Теоретичною основою дисертації слугують теорії сталого розвитку, теорії інноваційного розвитку, теорії синергетики та економічних циклів, положення економічної теорії, теорії інновацій, теорії управління розвитком регіону, теорії випадкових чисел і планування від кінцевих цілей, наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців у сфері інноваційного розвитку національної економіки. Інформаційну базу дослідження становлять закони України та постанови Кабінету Міністрів України у сфері інноваційного розвитку, звітні дані Міністерства економічного розвитку й торгівлі України, дані Державної служби статистики України та її регіональних підрозділів, періодичні наукові видання, офіційні міжнародні рейтинги, ресурси глобальної мережі Internet.

Методологія дослідження ґрунтується на сукупності методів, що використовувалися під час проведення дослідження: аналізу і синтезу, статистичного аналізу, монографічного аналізу, структурно-логічного аналізу, контент-аналізу, графічні методи, монографічний аналіз, економіко-математичне моделювання, SWOT-аналіз.

Кожен з цих методів забезпечив репрезентативність результатів дослідження, аргументованість оцінок, достовірність висновків і положень дисертації. Достовірність результатів дослідження підтверджується вдалим використанням офіційних статистичних даних та даних спеціальних обстежень (аналітичних досліджень) з метою формування сталого інноваційного розвитку національної економіки.

Основні положення дисертаційного дослідження пройшли всі види апробації: вони опубліковані, впроваджені. Отримані результати також пройшли апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня. Таким чином, зазначене вище свідчить про високий рівень обґрунтованості

сформованих в дисертаційній роботі теоретичних положень та достовірність отриманих результатів.

Наукова новизна отриманих результатів

Основний науковий результат роботи полягає в розробці науково-методичних та прикладних засад для сталого інноваційного розвитку національної економіки. Розроблення цих положень потребувало вирішення низки важливих науково-практичних завдань. Оцінку нових наукових результатів, отриманих дисертантом в процесі виконання досліджень, можна звести до такого.

Передусім, автором удосконалено методичний підхід до оцінки ефективності національної інноваційної політики (с. 177-179), концептуальні засади національної інноваційної політики з урахуванням інституційної та інфокомунікаційної структури сталого інноваційного розвитку національної економіки (с. 168-170), механізм управління інноваційною діяльністю через економіко-математичну модель (с. 219-220), модель реалізації інноваційного процесу на основі консеквентного поєднання у квадранти напрямів діяльності закладів вищої освіти (с. 213-218). Автором запропоновано оновлене трактування дефініції “сталий інноваційний розвиток національної економіки”, який включає нове, перспективне бачення.

Наукова новизна отриманих у дисертаційній роботі результатів, наданих рекомендацій та сформульованих висновків характеризується чітким і вивіреним підходом до розв’язання поставленої науково-практичної проблеми.

Практичне значення отриманих результатів

Поряд із науковим значенням, дисертаційна робота А.В. Ворони має практичну спрямованість. Розроблені в дисертації підходи, методи й отримані результати є методичними засадами щодо формування сталого інноваційного розвитку національної економіки. До результатів, які мають найбільше практичне значення, належать пропозиції щодо:

- методичного підходу до оцінки ефективності національної інноваційної політики, який відповідає новітнім світовим інноваційним тенденціям, та на відміну від існуючих нині підходів, сприятиме формуванню ефективної інноваційної інфраструктури через оцінку інноваційної ефективності на кожному етапі інноваційного процесу (с. 177-179);

- концептуальні засади національної інноваційної політики з урахуванням інституційної та інфокомунікаційної структури сталого інноваційного розвитку національної економіки, що ґрунтуються на цілях такого розвитку, представлених у вигляді інноваційних площин (с. 168-170);

- механізм управління інноваційною діяльністю через економіко-математичну модель, використання якої, на відміну від поширених нині, через коригування параметрів інноваційного проєкту, оцінку його ефективності з урахуванням мінливих умов функціонування підприємства та інноваційних ризиків, забезпечить стабільність бізнесу й максимізацію прибутку виробників інновацій (с. 219-220);

- модель реалізації інноваційного процесу на основі консеквентного поєднання у квадранти напрямів діяльності ЗВО, яка за допомогою систематизації показників діяльності дозволяє визначити вектори інноваційного розвитку з урахуванням часового параметру та здійснити вибір

пріоритетних напрямів інноваційного розвитку закладу вищої освіти (с. 213-218).

Одержані результати та розроблені рекомендації знайшли практичне застосування в діяльності підприємств та державних установ України.

Наукові результати дисертації відображено в діяльності Відділу муніципальних ініціатив, інвестицій та енергоменеджменту виконавчого комітету Бердянської міської ради Запорізької області, Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», компанії ТОВ «УЛФ-ФІНАНС», компанії СП «ОСНОВА-СОЛСИФ». Авторські розробки використовують в навчальному процесі Національного університету оборони України імені Івана Черняховського під час викладання дисципліни Актуальні проблеми управління економікою та фінансами Збройних Сил України.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Положення дисертації, що мають теоретичну та практичну цінність, у достатньому обсязі висвітлені у фахових наукових виданнях, а також оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з яких 9 – у наукових фахових виданнях, 2 статі у виданнях іноземних держав та виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 5 – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 9,67 д.а., з яких 8,95 належать особисто авторів.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

Високо оцінюючи результати дослідження, слід відзначити, що не всі положення дисертаційної роботи є бездоганними, окремі з них потребують уточнення.

1. На с. 22-37 дисертаційної роботи здійснено огляд феномену сталого інноваційного розвитку, який авторка пов'язує з глобальними цілями сталого розвитку, що видається логічним й обґрунтованим. Поряд із цим, було б доцільно поглибити окреслений зв'язок, охарактеризувати його природу та пов'язати з інноваційними перспективами національної економіки у середньо- та довгостроковій перспективі.
2. У роботі авторка недостатньо детально розглянула наукове та практичне підґрунтя глобальних трендів інновацій в контексті розвитку інформаційно-комунікаційних технологій національної економіки, про які йдеться в пункті 2.3. Робота тільки виграла б, якби окреслення глобальних трендів було здійснено, зокрема, за допомогою новітніх наукових методів, що дозволило б визначити критерії та вектор подальшої їх трансформації.
3. На с. 175 рис. 3.4 авторка не надає детального опису поточного стану інноваційної політики, але подає напрями вдосконалення функціональних механізмів та системи реалізації національної інноваційної політики (рис. 3.5). Перед поданням доцільних і цікавих пропозицій, доцільно було б зупинитися на поточних механізмах та інструментах такої політики, що було б логічним.
4. Віддаючи належне ґрунтовному опрацюванню авторкою понятійно-категоріального апарату дослідження, слід зазначити, що роботі властива деяка термінологічна невизначеність. Так, авторка не визначає

змісту таких понять, як "глобальна турбулентність", "інноваційний процес" хоча приділяє багато уваги цим дефініціям у роботі.

5. В розділі 3, рис. 3.18 доцільно було б більш детально зупинитися на практичному аспекті використання Моделі «Вектори інноваційного розвитку ЗВО в умовах глобальної турбулентності» (Частина II). Авторка стисло подає інформацію, що не дає повного розуміння використання моделі на практиці.

Проте зазначені дискусійні моменти не мають принципового характеру та не впливають на загальну позитивну оцінку наукових результатів проведеного дослідження. Дискусійність окремих положень дисертації засвідчує складність та багатогранність обраного для вирішення наукового завдання, а також перспективність подальшого дослідження сформульованих автором проблемних питань.

Загальний висновок

Зміст відгуку, побудований на результатах аналізу дисертації А.В. Ворони, дозволяє зазначити наступне.

Тема наукового дослідження Ворони А.В, є актуальною та відповідає спеціальності 051 Економіка. Зміст дисертації корелює з обраною темою, у роботі досягнуто поставлену мету й завдання дослідження.

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам. Дисертаційну роботу відрізняє логічність викладення матеріалу, доречне використання даних офіційної статистики, аналітичних матеріалів, даних обстежень та експертних опитувань, які підтверджують результати дослідження.

Дисертація є завершеним дослідженням, в якому розв'язано нову науково-прикладну проблему щодо формування сталого інноваційного

розвитку національної економіки. Результати дослідження містять наукову новизну, мають теоретичну цінність та практичну значущість. Репрезентативність результатів проведених у роботі досліджень є достатньою. Результати дослідження достатньою мірою апробовані (використані у практичній діяльності регіональних органів державного управління, підприємницької структури та вищих навчальних закладів України (м. Черкаси, м. Київ, м. Львів), оприлюднені на науково-практичних конференціях, а також у наукових фахових виданнях).

Належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків і рекомендацій, наукова новизна, теоретико-методичне і практичне значення роботи дають підстави для висновку, що дисертаційна робота Ворони А.В. **"Формування сталого інноваційного розвитку національної економіки"** за формальними та змістовими ознаками відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №167, а її автор, **Ворона Анна Володимирівна**, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент, доктор економічних наук, професор кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Білик Вікторія
Вікторівна

Вчений секретар

Андрусак Наталія
Олександрівна